

*Issittumi pisuussutinik Inuit Nunaanni
iluqauteqarneq pillugu Inuit tunngaviusumik
najoqqutassatut Nalunaarutaat*

Aallaqqaasiut

Issittumi pinngortitami pisuussutit annertunerujussui, aatsitassanik ikummatissanillu Issittumeersunik nunarsuarmit piumanerujartornerat, silap pissusiata allanngoriartornerata annertussusia kingunerilu, kiisalu Issittumi avatangiisinut artukkiinerit unammilligassallu allat nassuerutigalugit, aamma

Inuit qitiusumik pisinnaatitaaffii, *Nunat inoqqaavisa pisinnaatitaaffii pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit Nalunaarutaanni* akuerineqartut innersuussutigalugit, assigisaanillu inatsisilerinikkut naalakkersuinikkullu allakkiani suleriaatsinilu arlaqartuni allani malitassiarineqartut, taakkununga ilaallutik nunamut pisinnaatitaaffiit pillugit inatsisit, atuinissamut pisinnaatitaaffeqarnermik piumasaqaateqarsinnaanermut isumaqatigiissutit, nammineq naalakkersorneq, naalagaaffiit akornanni aamma inatsisitigut tunngaviusutigut aqqissuussinerit, aammattaaq *Issittumi oqartussaaneq pillugu Inuit Issittormiut Nalunaarutaat (A Circumpolar Inuit Declaration on Sovereignty in the Arctic)*, aamma

kinguaariiaani Inuit siulit isumassarsiullaqqinnerat, tunniutiinnarumasanninnerat ilisimasaallu mianeralugit, Inuit tamarmik kinguaariinni tamani allanngornernut tulluarsarsinnaassuseqarnerat, Inunnullu kinguaassatsinnut pigisatigut kulturikkullu naleqartitatut tunngaviusussat nakimaatsumik isumagissagaat tatigalugu:

Uagut Inuit, Inuit Nunaanniittut nalunaarutigaarput:

- Inuiaqatigiit aamma inoqutigiit peqqinnerat avatangiisit innarlerneqanngitsut aamma aningaasarsiornikkut atugassarisat pitsaasut toqqammavissaasut.
- Inuiaqatigiinni ingerlatsinerme aningaasarsiorneq, ulluinnarni atugassarititaasut kulturikkullu toqqammaviusut tunaartaralugit ingerlanneqartariaqarput
- Aningaasarsiornikkut ineriartornerme ulluinnarni atukkatigut aalajangiisinnaaneq kulturerpullu tunaartaralugu aalajangiisinnaaneq tassaasut Inuit politikikkut aalajangiisinnaanerannut pingaarluinnartut.
- Pisuussutit uumassusillit qangarsuarli Inuit inuutissarsiornikkut attattuagassaat napatissinnaasimasaat pinngitsooranilu siunissami kingulissatta nunagisaminni

imaanilu iluaquteqarnertik, inuuniarnikkut aningaasarsiornikkullu, inuusaatsimut toqqammaviummata.

- Akisussaassuseqarluartumik pisuussutit aqqissuussamik tunngavigissaartumillu aqunneqartumik ingerlanneqarpata Inuit ulluinnarni atukkamik pitsanngorsaatisinnaavaat siunissamilu kingulissatsinnit iluaqutigineqarsinnaasut. Inuit Nunaanni nammineq aqutseriaaseq oqartussaassuseqarnerlu tamakkiisoq pigalugu aningaasarsiornikkut ulluinnarnilu atukkat pitsanngorsarnissaannut iluaqusiisinnaasut namminersorlutillu suliffeqarfiutilinnut periarfissiisinnaallutik nutaanik aningaasarsiorfissanik pilersitsinikkut suliffissanillu aalaakkaasunik pilersitsinikkut aamma pisortaqaarfiit nunaminertanik akileraarutitigut allatigullu ineriartornermi atorfissaqartitanut akissaqarnerulersitsisinnaalluni.
- Pisuussutinik iluaquteqarnek qanoq sukkatigisumik pissanersaq inunnullu sunniutaai qanoq ittuussanersut Inunnut pingaarluinnarpoq. Tamatumani oqimaaqatigiinneqartariaqarpoq. Inuit piumasaraat pisuussutinik atuineq siunissaq ungasissoq isigalugu aningaasarsiornikkut arlariinnik tunaartarisassanik pilersitsisinnaasooq, kisianni pinngortitamik innarliinaveersaarneq aallaaviusariaqarpoq kiisalu nunanit allanit suliaartortorpassuit nakkutigineqartumik aalajangersaaffigineqareertariaqarlutik.
- Aatsitassarsiornerep ikkummatissanillu iluaquteqarnerup aningaasarsiornikkut iluaqutaalluarsinnaanera qularnanngillat aamma qularnanngilaq inuusaaserput pinngortitarlu innarlerneqartussaasut. Tassa imaappoq kingunissat ajunngitsut ajortullu eqqarsaatigalugit uagut nammineq inuunitsinnut tuttussaammata tassaasariaqarpugut tamakkiisumik aalajangiisartut. Tamanna tunaartarisariaqarparput Inuit akunnitsinni Inuit Nunaanni nunarsuarmioqatitsinnillu ataqqineqqaqqullugit.
- Pisuussutinik atuineq iluaquteqarnerlu tamarmik siunertaqartariaqarput Inuit ulluinnarni atugaannik pitsanngorsaaneermik aamma inooqatigiit akornanni pitsanngorsaaneermik. Pingaartillugu anguniagaraarput aningaasarsiorfimmik nutaamik pilersitsinerup kingunerissagaa ilinniartitaanerup, atuartitaanerup, ulluinnarni atugassaqartitaanerup, angallannerup aamma pisortat sanaartornerannut tunngatillugu iluaqusiinissaa.
- Inuit allanut tamanut naligiissitaalluta suleqatissatullu ataqqineqarluta ingerlajumavugut, naalakkersuisut, suliffeqarfissuillu avataaneersut ilisimasariaqarmassuk akisussaassusilimmik pisuussutinik iluaquteqarniarneq piffinni sumiluunniit inuiaqatigiinnut iluaqutaassappat tamatigut akisussaassuseqartumik pinngortitamik mianerinninneq innuttaasunullu akisussaassuseqartumik ingerlatsineq pisariaqartut.

Erseqqinnerusumik nalunaarutigaarput:

1. Ilumoorneq, erseqqissuseq, paasiuminassuseq

1.1 Nunarsuarmi inuiaat, taakkualu inooqatigiinnikkut, kulturikkut aningaasaqarnikkullu periaasii imminnut attuumassuteqaleraluttuinnarput, allanngornerit sukkatsikkaluttuinnarput, unammilligassat silarsuarmit tikikkaluttuagaat sorpassuarnik akoqaraleraluttuinnarput, inuillu iliuseqarnerannut atasumik ulorianartorsiortitsinerit pingaaruteqaleraluttuinnarlutik.

1.2 Pissutsit taamatut inneranni ineriartorsinnaassagaanni, nunarsuarmi inuiaat naalagaaffiillu suleqatigiinnikkut attuumassutiminni ilumoorneq,

erseqqissuuneq paasiumiassuserlu tunngavigisariaqarpaat – taamatut periaaseqarneq Inuit kulturiannut ileqquinullu naapertuuppoq.

1.3 Pisuussutininik atuinerlut atillugu qitiusumik paasinnittaatsitta, isummersornitta siunniussattalu nalunaarutiginissaat kissaatigaarput, tamanna Inuit aamma nunarsuarmioqatigiit iluaqutigissagaat nassuerutigalugu.

1.4 Nalunaarummi matumani pisuussutininik umaatsunik atuineq qititinneqartoq, erseqqissumik ilisimaneqartariaqarpoq (a) pisuussutininik umaatsunik aamma pisuussutininik uumassusilinnik naapertuuttumik atorluanaanermut apeqquvit avissaartitassaanatik imminnut atammata, aamma (b) nalunaarummi matumani tunngavigineqartut pisuussutininik uumassusilinnik atuinerlut sorpassuartigut atorneqarsinnaammata.

2. Nunat Inoqqaavisa Pisinnaatitaaffii pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit Nalunaarutaat

2.1 *Inuit Nunaanni* pisuussutininik atorluanaanermi *Nunat Inoqqaavisa Pisinnaatitaaffii pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit Nalunaarutaat* tunngavigineqassaaq.

2.2 Nammineq aalajangersinnaanermut nunat inoqqaavisa pisinnaatitaaffeqarnerat Naalagaaffiit Peqatigiit nalunaarutaatigut akuerineqarpoq. Aalajangersagaq taanna naapertorlugu, Inuit politikkikkut, inooqatigiinnikkut, aningaasaqarnikkut kulturikkullu ineriartornissatik namminneq ataatsimoorlutik aalajangersinnaavaat. Nammineq aalajangiisinnaanermik pisinnaatitaaffitsinnut atillugu *Inuit Nunaanni* pisuussutininik atorluaneq pissusiuvoq aalajangersimasuusoq, Naalagaaffiit Peqatigiit nalunaarutaanni aalajangersagarpasuit allat assigalugit.

2.3 Nunap inoqqaavisut pisinnaatitaaffivut, nammineq aalajangersinnaanermut pisinnaatitaaffipput ilanngullugu, aqutseriaatsit Inuit innuttaasut aamma Inuit innuttaannut ilaangitsut akuuffigisaat atorlugit pisariitsumik ingerlanneqarsinnaapput. Nunap immikkoortuani aalajangersimasumi nammineq aalajangersinnaanermut Inuit qanoq annertutigisumik imaluunniit qanoq ittumik angusaqarsimagaluarpataluunniit, *Inuit Nunaanni* pisuussutininik atorluaneq taamaallaat pisinnaassaaq Inuit nunap immikkoortuani tassangaanneersut namminneq piumassutsimik piumappata aamma siumoortumik saqqummiunneqartumillu akuersaarpata.

2.4 Pisuussutininik atuinerlut pisortat ingerlatsineranni pisuussutininik suliffissuaqarfiit namminersortut, naalakkersuisut aamma pisortat oqartussaasuisa suliaat tamarmik Nalagaaffiit Peqatigiit nalunaarutaat naapertorlugu ingerlanneqassapput. Nalagaaffiit Peqatigiit nalunaarutaannik ataqqinninneq ammasuusariaqarpoq paasiuminarlunilu, aamma arlaannaannulluunniit attuumassuteqanngitsunit illuatungaannarsiunngitsumillu misissorneqarsinnaasariaqarluni.

3. Issittumi Oqartussaaneq pillugu Inuit Issittormiut Nalunaarutaat

3.1 *Inuit Nunaanni* pisuussutininik atorluanaanermi *Issittumi Oqartussaaneq pillugu Inuit Issittormiut Nalunaarutaat* aallaavigineqassaaq, taanna Inuit Issittormiut Siunnersuisoqatigiivinit april 2009-mi akuersissutigineqarpoq.

3.2 *Issittumi Oqartussaaneq pillugu Inuit Issittormiut Nalunaarutaanni, Inuit Nunaanni* pisuussutininik aqutsinermit atuinerlut tunngavissat

attuumassuteqartut amerlasuut nalunaarsorneqarput, taakkununga ilaallutik inatsimmik ataqqinnineq aamma nunat tamat akornanni aamma nunani ataasiakkaani inatsisit naapertorlugit Inuit Issittumi nunap inoqqaavisut pisinnaatitaaffiinik akuersaarneq.

4. Ingerlatseriaatsip ilusilernerani aalajangiisarnernilu Inuit peqatiginerat

4.1 *Issittumi oqartussaaneq pillugu Issittormiut nalunaarutaanni* qitiutinneqartoq tassaavoq, *Inuit Nunaannut* sunniuteqartunik ingerlatseriaatsimik ilusiliinermi aalajangiisarnerninilu Inuit suleqataanissaannik naligiissumillu peqatigineqarnissaannik piumasaqarneq.

4.2 Pisuussutinik atorluaanermut atatillugu Inuit peqatiginerat pissutsit aallaavigalugit assigiinngiaarsinnaavoq, peqatigiinnermili qamuuna siunniussanut peqatigiinerullu imarisaanut pisortat aqutsinerat suliffeqarfiillu namminersortut ilaatinneqassapput.

4.3 Peqatigiinnermut ilaassapput Inuit najukkani inuiaqatigiinniittut isumatumik tunniusimanagerat pissusiviusutigullu peqataatinnerat, taakkuummatami *Inuit Nunaanni* pisuussutinik atorluaanermi toqqaannarnerpaamik kalluarneqartut.

4.4 Joint ventures niuernikkullu suliniutit atorlugit Inuit inuussutissarsiutaat taakkualu suliffeqarfiisa naammassisaqarsinnaanerujartornerat ilippanaataallu atorluarneqassapput, taamaaliornikkut aningaasaleeqataassutissat oqinnerussammata, aamma akuersissutit, attatorneq assigisaannillu aaqqissuussinerit aqutigalugit nunaminertanik pisuussutinillu atugassiinissaq oqinnerussalluni.

4.5 *Inuit Nunaanni* Inuit tamarmiusut akornanni tusarniaariaatsinik suliaqarnissap atortussanngortitsissallu pisariaqartinnera Inuit nassuerutigaat, Inuit najugaqarfigisaanni pisuussutinik atorluaanissamut annertuumik ineriartortitsinissat, Inuit najugaqarfiannut sanilerisamut ataatsimut arlaqartunulluunniit avatangiisinut allatigullu annertuumik kinguneqartussat akuersissutiginerisa, Inuit najugaqarfiini taakkualuunniit akornanni paasissutissanik isummanilluunniit paarlaateqatigiinnissamut naammattumik periarfissanik malitseqarnissaat qulakkeerniarlugu.

5. Nunarsuarmi tamarmi avatangiisit isumannaatsuunissaat

5.1 Nunarsuarmi tamarmi avatangiisit isumannaatsuunissaat eqqarsaatigalugu Inuit allallu namminneq ingerlatsivitik nunallu tamat akornanni periarfissat aqutigalugit iliuutsimik ulorianaataannut iluaqutissartaannullu ataatsimoorussamik akisussaaffeqarput.

5.2 Gassimik nunarsuup silaannaanik kissatsikkiartortitsisumik aniatitsinerup nunarsuarmi tamarmi, naalagaaffinni nunallu immikkoortuini akiorniarneranut *Inuit Nunaanni* pisuussutinik atorluaaneq tapertaassaaq, akiorniarneralu isiginngitsuusaarneqassanani, silallu pissusiata allanngoriartornerani pissusiviusut aallaavigalugit tamatigut isiginiarneqartassalluni.

5.3 Naalagaaffiit aamma nunani tamani inuiaqatigiit silap pissusiata allanngoriartorneranut tulluarsarlutik suliniuteqarnerminni *Inuit Nunaanni* nunap immikkoortuini najukkanilu inuiaqatigiinni silap pissusianut naleqqussarnermik suliniutinut aamma attaveqaatinut ikummatissanut attuumassuteqartunut tulluarsaanerannut aningaasartuutinik ataatsimoorlutik akiliinissamut pisussaaffilertariaqarput.

5.4 Issittumi uumasut piunnarnissaannut silap pissusiata sunniutai pisuussutini atorluanaanermik suliniutitigut ajornerulersinneqassanngillat.

5.5 Nunarsuaq tamakkerlugu avatangiisit isumannaatsuunissaasa ulorianartorsiortissinnaanerit minnerpaaffianiitinniarlugu Issittumi pisuussutini atorluaanerup qanoq sukkatigisumik ingerlanissaa peqqissaartumik eqqarsaatigineqartariaqarpoq.

6. Avatangiisni peqqissuni inuiaqatigiit peqqissut

6.1 Inuiaqatigiit inuillu ataasiakkaat timikkut tarnikkullu peqqissusiat pinngortitami avatangiisit pissusissamisoorut peqqissusiannit immikkoortinneqarsinnaanngilaq.

6.2 *Inuit Nunaanni* pisuussutini atorluaanissamat siunnersuutit ataatsimut isigaluni nalilersorneqartassapput, inuit pisariaqartitaat qitiutinneqarlutik.

6.3 *Inuit Nunaanni* pisuussutini atorluaanerup *Inuit Nunaanni* inuiaqatigiinni inunnilu ataasiakkaani timikkut tarnikkullu peqqissuseq siuarsassavaa.

6.4 Inuit isumannaatsunik inuussutissaqarnerat pisuussutini atorluaanikkut pitsanngoriartinneqassaaq, ajorseriartinneqarani.

6.5 Ullutsinnut atatillugu Issittumi inuiaqatigiit peqqissut attaveqaatitigut tunngaviulluinnartumik pisariaqartitat pilersinneqarnissaat, allanngutsaaliornissaat pitsannorsarnissaallu pisariaqartippaat, ilanngullugulu inissiat, ilinniartitaanerit, peqqinnissaqarfik aamma inooqatigiinnikkut sullissinerit aamma assartuinnermut, angallannermut kiisalu attaveqaatitigut atortorissaarutit, pisortat ingerlatsiviisa ingerlataannik aamma suliffeqarfiit namminersortut ingerlatsinerannik sullissisussat pisariaqartillugit.

7. *Inuit Nunaanni* aningaasaqarnikkut imminut pilersorneq aamma pisuussutini imminut nammassinnaasumik atuineq

7.1 *Inuit Nunaanni* ungasinnerusoq isigalugu pisuussutini atorluaanikkut aningaasatigut periarfissat pilersut Inuit atorniarpaat.

7.2 *Inuit Nunaanni* pisuussutini atorluaneq imminut nammassinnaassaaq. Inuit siunissamat pisariaqartissaat akiginagit Inuit ullumikkut pisariaqartitaannut iluaqutaassaaq.

7.3 Pisuussutini atorluaanissamat suliniummut illersuisut ineriartortitsinissap siunnersuutigineqartup imminut nammassinnaanerata uppersarnissaanut akisussaasuupput.

7.4 Pisuussutini atorluaanissamat suliniutip imminut nammassinnaanera paasiniarlugu ilisimatuussutsikkut malittarisat pissarsiarineqarsinnaasut pitsaanerpaat aamma Inuit ilisimasaat ilaatinneqassapput atorineqarlutillu.

7.5 Nunat tamat akornanni malittarisanik aalajangersaasartut Inunnit toqqaannartumik isumatuumillu isummorsorneqarnissartik ujartortariaqarpaat qulakkeerlugulu. Naalagaaffinni, nunap immikkoortuini najukkanilu suliaqarfiit, soorlu imaani aamma nunami ingerlatsinermik aqqissuussinerit angusaqarfiulluurtunngorlugit, paasiuminartunngorlugit akisussaassuseqartunngorlugillu ilusilersorneqassapput atorineqarlutillu, taamaaliornikkut Inunnit qaqugukkulluunniit tatigineqarnissaaq anguniarlugu attatiinnarniarlugulu.

7.6 Imminut nammassinnaanermut malittarisatigut inuiaqatigiit pisuussutunik atorluanaanissamut siunnersuummit toqqaannartumik kalluagaasussat tapersersorneqarnissamik pisariaqartitsinerat ammaanpeqassaaq.

8. Sunnerneqarneq, pitsaaliuineq ikiorsiinerlu

8.1 Piginnittussaaneq pisinnaatitaaffilluunniit pisortanit tunniunneqarsimagaluarpataluunniit, *Inuit Nunaanni* pisuussutunik uumaatsunik atorluaanerup ingerlatinnarnissaanut ataasiakkaanut naleqqutinngitsunilluunniit ”pisinnaatitaaffinnik” peqartoqanngilaq. Suliniutit Inunnit nakkutigineqassapput tassaassallutillu Inunnut tamaginnullu sapinngisamik iluaqutaanerpaasussat.

8.2 Ingerlatat nunami imaanilu ingerlanneqartut nakkutiginerat makkuninnga imaqassaaq (a) nunaminertamik (imartamik) ungasinnerusoq isigalugu atuinissamut pilersaarutit, suliniutinut aalajangersimasunut atuuttunut atorluaanermi tunngaviumik malittarisassat taakkunani aalajangersarneqarlutik, aamma (b) suliniutit aalajangersimasut sunniutigisinnaasaasa nalilersornissaannut kingunissaasa tamakkiisumik nalilersoqqissaarnerat.

8.3 Ingerlatsineranut periaatsini, nunaminertamik (imartamik) atuineranut pilersaarutini aamma kingunissaasa nalilersoqqissaarnerini suliniutit pioreersut suliniutissatullu ilippanaateqartut katillutik sunniutigisinnaasaat eqqarsaatigineqassapput, pisariaqarfiinilu suliniutit akuersissutigineqartut amerlassusaat annertussusiallu killilerneqarsinniallutik.

8.4 Kingunissaanik nalilersueqqissaarnerit nunaminertanut isorartuunut tunngatitat aqutsineranut periaasissaapput pingaaruteqartut pisariaqartinneqartullu, suliniutitullu siunnersuutit immikkut ittut sioqqullugit piviusunngortinneqartarnissaat siuarsarneqartariaqarluni.

8.5 Kingunissaanik nalilersueqqissaarnerni avatangiisitigut, inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut kulturikkullu kingunerisinnaasai suliniutip nalaani aamma suliniutip naammassereernerata unitsiinnarnerataluunniit kingorna takkussinnaasut tamarmik misissorneqartariaqarput.

8.6 *Avatangiisit ineriartornerlu pillugit Riomit Nalunaarummi* aalajangersakkat attuumassuteqartut, mianersornissamik tunngaveqarneq aamma mingutsitsisup akiliinissaanik tunngaveqarneq naapertorlugit, suliniutip pilersaarusiorderani killiffinni tamani, nalilersuinermi, atortussanngortitsinermi pilersitsitseqqinnermilu suleriaaseqartoqassaaq.

8.7 Nunaminertanik imartanillu kalluarneqartunik pilersitseqqinneq uumaffigineqartunillu iluaqutissanngortitseqqinneq peqqissaartumik pilersaarusiorderneqassaaq, suliniutillu ingerlanneqarnera tamaat siumoortumik aningaasaliiffigineqareersimassalluni.

8.8 *Inuit Nunaanni* atorluaanerini tamani avatangiisinut malittarisat inerisimanerpaat piumasaqaatitaqarnerpaallu malinneqassapput, Issittumi pissutsit tamakkiisumik eqqarsaatigineqarlutik (Assersuutigalugu, aatsitassarsiordermi aamma gassimik uuliamillu imartami atorluaanermi nunamut Issittumiluunniit imartanut maqisoortoqannginnissaa piumasaqaataasariaqarpoq).

8.9 Tulleriaarinermi sallerpaatitaasoq tassaavoq imartami maqisoornissap pitsaaliornissaa, atortussiassallu toqunartullit imaanut nunamullu seerisoornissaasa pinngitsoortinnissaat. Pitsaaliuinermik suliniuteqarneq aningaasaliissuteqarnertut isigineqartariaqarpoq,

aningaasartuutit annikillinerannik iluanaaruteqartitsisuusiq.

8.10 Maqisoortoqarnerani, nunami imaaniluunniit mingutsitsisoqarnerani aatsitassarsiorfimmiluunnit ajornartorsiortoqarnerani iliuusissani, teknikkikkut maliitarisanik pitsaanerpaanik eqqortitsisuussapput, eqqiaanermilu teknikkikkut periaatsit misiligarneqareersut Inuit tamakkiisumik peqataaffigisaat tunngavigineqassallutik.

8.11 Issittup imartaani maqisoornernut iliuusissatut siunnersuutini ilaatinneqassaaq sikuusuni, aakkaasuni sikoqqittunilu uuliaarluernernik suliffissuaqarfiit katersisisinnaassutsimik misilerarneqareersumik takutitsinerat. Taamatut ittumik takutitsinani pisuussutinik atorluanaanissamut akuersissuteqarneq tunngaviatigut akisussaassuseqanngitsuliernerussaaq.

8.12 Issittumi imartani uuliamik maqisoornissap angusaqarfiulluurtumik pitsaaliornissaanut umiarsuit angallannerisa iliuuseqavilluni nakkutigineqarnissaat, ajutoortoqartillugulu sukkaasumik angusaqarfiulluurtumillu annaassiniapallassinnaaneq pisariaqarput. Pisortat oqartussaasui oqartussaaffinnilu attuumassuteqartuni ineriartortitsisut imminnut pisussaaffilissapput sumiissusersiutinut atortorissaarutinut, umiarsuit angallannerisa aqunneqarnerinut, umiarsuarnik nakkutilliinerit malinneqarnerinut, isumannaallisaanermut eqqarsaatinut, ajornartoortoqarnerani upalungaarsimasunut kiisalu umiarsualiviit umiarsualiveqarfiillu pingaarnerusutigut ilusilersugaanissaannut annertunerusumik aningaasaliissuteqarnissamut.

8.13 Issittumi imaani ilisimasortat pillugit malittarisassat piumasaqaatillu peqqissaartumik eqqarsaatigeqqissaarneqassapput sakkortuumillu atorneqarlutik.

8.14 Imartami uuliasiornerup atorluanaanerullu kingunerisaanik nunami, imermi imartanilu mingutsitsinermi akisussaaneermut taarsiisussaaneermullu nunat tamat akornanni aaqqissuussineq pilersinneqassaaq.

8.15 Minnerpaamik malittarisatut Issittumi Siunnersuisoqatigiit malittarisassat ”Arctic Offshore Oil and Gas Guidelines” tunngavigineqassapput.

9. Inuit inuunerminni atugarisaannik pitsanngorsaaneq aamma

Inuit naalakkersuisutut annertunerusumik akisussaaffeqarnerat

9.1 Inuit naatsorsuutigaat pisuussutinik atorluaneermik suliniutit nutaat pigisatigut atugarissaarnerulernitsinnut tapertaajumaartut. Taamatut naatsorsuutigisaqarneq nunat inoqqaavisa pisinnaatitaaffii aamma inuit pisinnaatitaaffii pillugit nunat tamat akornanni isumaqatigiissutinit malittarisaniillu attuumassuteqartunit, naalagaaffinni sisamaasuni Issittumiittuni Inuit inuuffigisaanni inatsiseqarnikkut aaqqissuussinernit politikkikkullu naleqartitanit sakkortuumik sorlaqarpoq, kiisalu eqqortuliorneq silatusaarnerlu atorneqarlutik.

9.2 Periaatsit arlaqartut atorlugit – nunamut pisinnaatitaaffiit pillugit inatsiseqarneq, atuinissamut pisinnaatitaaffiit pillugit isumaqatigiissutit, namminersorluni oqartussaaneq, naalagaaffiit akornanni aamma inatsisitigut tunngaviusutigut aaqqissuussinerit – atorlugit *Inuit Inuit Nunaannik* aqutsinissamut peraatsit pingaaruteqartut pigilersimavaat assigiinngitsunillu qaffasissusilimmik aqutsilerlutik. Periaatsit ilarpassuisigut pisuussutinik aqutsinermut oqartussaasut immikkut ittumik suliaqartut peqataaffiginissaannut Inuit toqqaannartumik

periarfissaqalerput, pilersaaruserneq, suliniutip nalilersoqqissaarnera pisortallu nakkutilliinermik oqartussaasui peqataaffigisinnaallugit.

9.3 Naak taamatut ineriartorneq Inuit suliniuteqarnerisa aalajangiisinnaassuseqarnerisalu annerusumik kingunerigaluaaraat, Issittumi naalagaaffinnut sisamaasunut akuttunngitsumik iluaqutaasarpoq, taakkunanngalu pitsaasutut maligassatullu tikilluaqquneqartarluni.

9.4 Taamaattumik pisuussutinik atorluaanermik suliniutini Inuit nammineq naalakkersornerisa annertusiartornerannik ineriartorneq eqqarsaatigineqartassaaq, ajornanngippallu taakkuninnga siuarsaalluni.

9.5 Pisortat isertitaat, pisuussutinik atorluaanermi killiffinnit tamaneersut, pingaarnersiulluni tulleriiaarineq tullittooq naapertorlugu unneqqarissumik erseqqissumillu agguaanneqartariaqarput: (1) avatangiisinut naatsorsuutigineqanngitsumik piarinaatsoornikkulluunniit kingunerinut isumannaallisaanissamut, (2) najukkami inuiaqatigiit imaluunniit nunap immikkoortuisa pitsaanngitsumik sunnerneqarnerannut taarsiissutinut, (3) najukkami inuiaqatigiit nunallu immikkoortuini inuuniarnikkut atugarisaasa nalinginnaasumillu ineriartornerisa pitsannortinnerinut tapertaanissamut, aamma (4) aningaasaqarnikkut ingerlatsinerup pitsaasumik ingerlanissaanut tapertaanissamut aamma suliaqarfiit Inuit aqutsinerannik suliaqartut aalajaatsunissaannut tapertaanissamut. *Inuit Nunaanni* Inuit pissusissamisoortumik pisariaqartitaat taakku aatsaat isumagineqareerpata, pisortat isertitaasigut naalagaaffiit qitiusumik karsiinut tapiissuteqartoqartariaqarpoq.

9.6 *Inuit Nunaanni* pisuussutinik atorluaanermik ingerlatani killiffinni tamani Inuit sulisorineqarnerat annerpaaffianiitinneqassaaq.

9.7 Pisussuutinik atorluaanerup qanoq annertutigineru apeqquataatinnagu pisuussutinik atorluaanermik suliniutini Inuit toqqaannartumik pingaaruteqartunillu sulinerikkut isertitaqarnissaq angussavaat. Taamaattumik *Inuit ilinniartitaanermut aningaasaateqarfiat* Canadami, Kalaallit Nunaanni, Ruslandimi USA-milu pisortat aningaasaliissuteqarnerisigut pilersinneqartariaqarpoq.

10. Inuit kulturiata eqeersimaartup siuarsarnera akuersaarneralu

10.1 Nunat inoqqaavinut tunngatillugu inuiannut inatsiseqarnermi tunngaviusut malittarisallu amerlaqisut aallaavigaat, inuit kulturikkut assigiinngisitaarnerisa ineriartornerat assigiinngisitaarnerisalu attatiinnarnerat akisussaaffiunerannik aamma inuiannut tamanut iluaqutaanerannik sakkortuumik upperinninneq. *Nunat Inoqqaavisa Pisinnaatitaaffii pillugit Nalagaaffiit Peqatigiit Nalunaarutaatigut* akuersaarneqarpoq, nunat inoqqaavisa oqaatsiminnik, qangaanit ilisimaarisat aamma kulturikkut kingornissaminnik oqariartaatsiminnillu attassiinnarnissamut, nakkutiginninnissamut, illersuinissamut ineriartortitsinissamullu pisinnaatitaaffeqartut.

10.2 Inuit kulturiat sorlaqarlunilu eqeersimaartuuvoq. Pisuussutinik atorluaanermik suliniutit Inuit kulturiannik nungusaanatik ipititsinatilluunniit akerlianilli tapertaallutik siuarsaallutillu pilersaaruserneqartarnissaata ingerlanneqartarnissaatalu qulakkeerneqarnissaat Inuit akisussaaffigaat.

10.3 Pisuussutinik atorluaanissamut suliniutini annertunerusunit, annertuallaamik angusaqarniarfusunit, piffissaanngitsukkut suliarineqartunit imaluunniit piareersarnerlutanit ingerlannerliukkanilluunniit Inuit kulturiata pisariaqanngitsumik pitsaanngitsunik artukkerneqarnissaanut sunnerneqarnissaanullu

illersuinissamut Inuit pisussaaffeqarput, ingammik eqqarsaatigigaanni taamatut pisoqarnerani inuppassuit naggueqatigiinnut Inunnut ilaanngitsut tikerarnerannik kinguneqartartoq, peqatigisaanillu teknikkikkut periarfissat, ilinniartitaanerit niueqateqarnissamullu periarfissat Inuit pisariaqartitaat paasissutissiissutigineqaratik.

10.4 *Inuit Nunaanni* naalackersuisut, pisortat suliffeqarfii aamma namminersorlutik ingerlatsisut pisussaaffinnik taakkuninnga avitseqatigiissapput.

Uagut, Inuit *Inuit Nunaanneersut*, *Inuit Nunaanni* pisuussutinik atorluaanermi tunngavinnut maani ”*Inuit Nunaanni pisuussutinik atorluaanermi tunngaviit pillugit Inuit Issittormiut nalunaarutaat*”-ni aalajangersarneqartunut immitsinnut pisussaaffilerpugut. Illuatungeriit tamaasa – kikkut tamarmik peqataasinnaatitaanissartik naatsorsuutigisinnaavaat – *Inuit Nunaanni* naalackersuinermut, aqutsinermut, ineriartortitsinermut imaluunniit pisuussutinik atorluaanermut akuusut imaluunniit akuulerusuttut Inuit ilaseraat, nalunaarummi matumani qamuuna siunertaq allassimasullu naapertorlugit iliuuseqaqqullugit.

Aqqaluk Lynge

Siulittaasoq, Inuit Issittormiut Siunnersuisoqatigiivi

Jim Stotts ICC Siulittaasup tullia, Alaska

Tatiana Achirgina ICC Siulittaasup tullia, Chukotka

Duane Smith ICC Siulittaasup tullia, Canada

Carl Christian Olsen ICC Siulittaasup tullia, Kalaallit Nunaat